

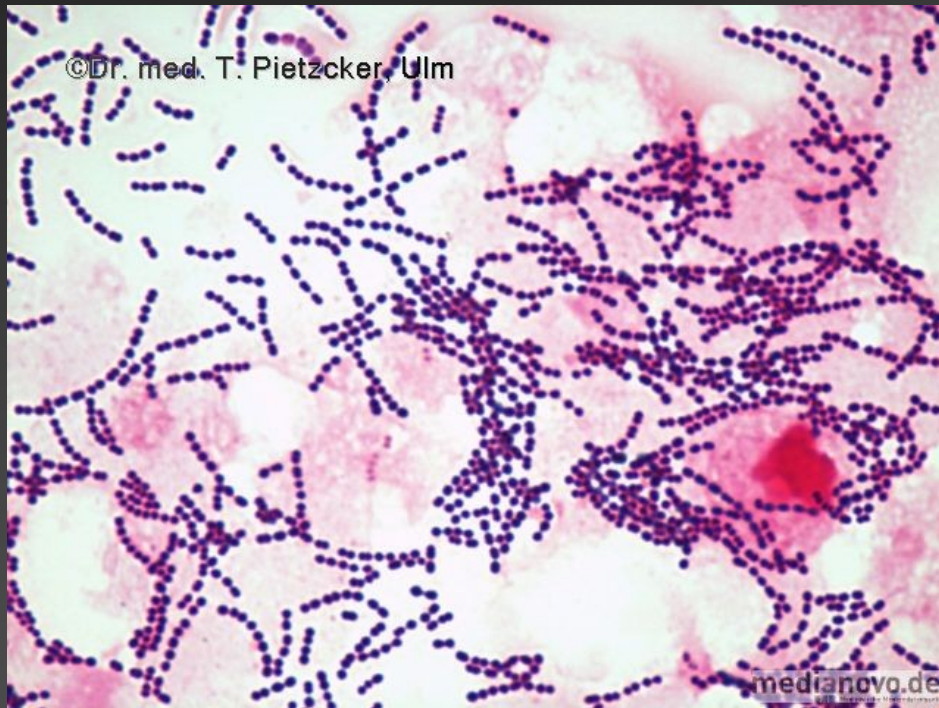
MIKROSKOPIE

Gramovo barvení

- Pamatujte na „VLAS“ :
- Violet' 30 s, lugol 30 s, alkohol 15 (až 20) s, oplach vodou, safranin 60 s, oplach
- Gramovo barvivo (= Krystalová violet' je modrá hydrofilní barva – alkoholem odbarvení jen G-bakterií, safraninem zabarvení odbarveného –tj. G-bakterií
- Výsledek: G+ = modré x G- = růžové

G+ koky

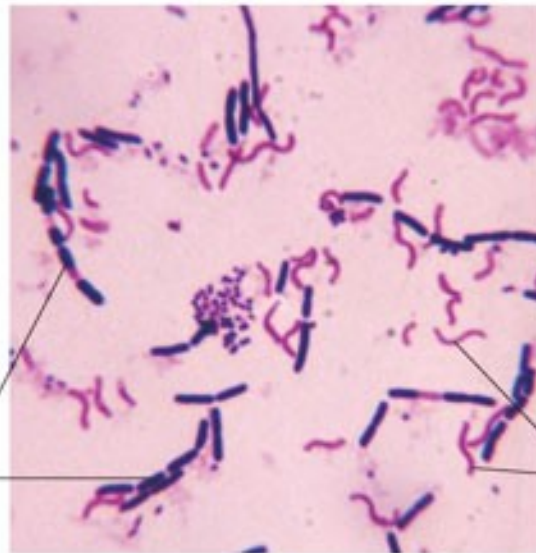
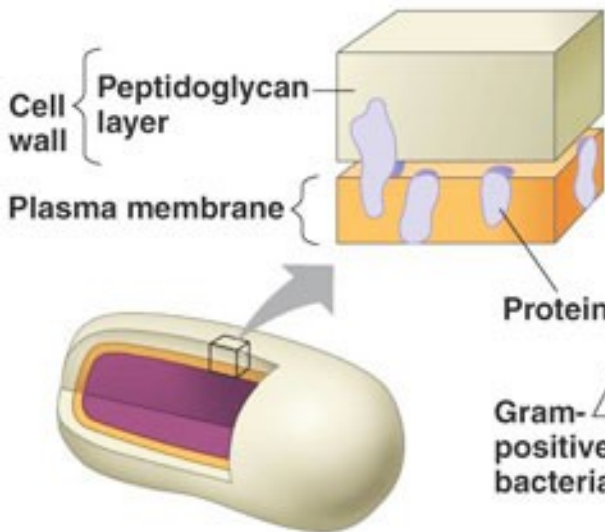

G- tyčinky

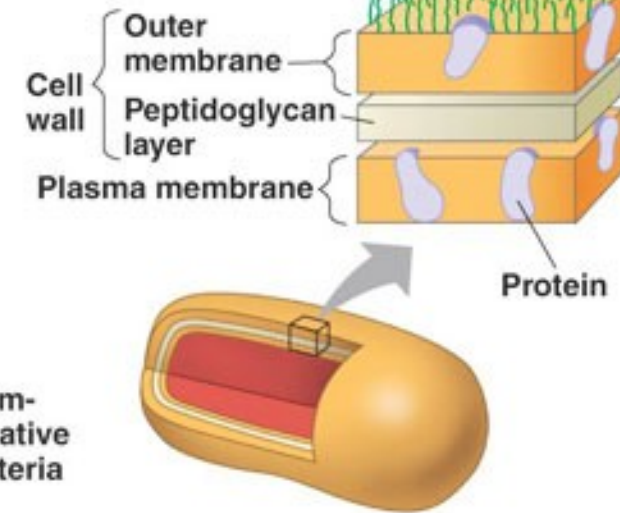

Rozdíly ve stavbě buněčné stěny G+ a G- bakterií

purple-black stain

Carbohydrate portion of lipopolysaccharide

Gram-negative bacteria

(b) Gram-negative: crystal violet is easily rinsed away, revealing red dye.

pink-ish stain

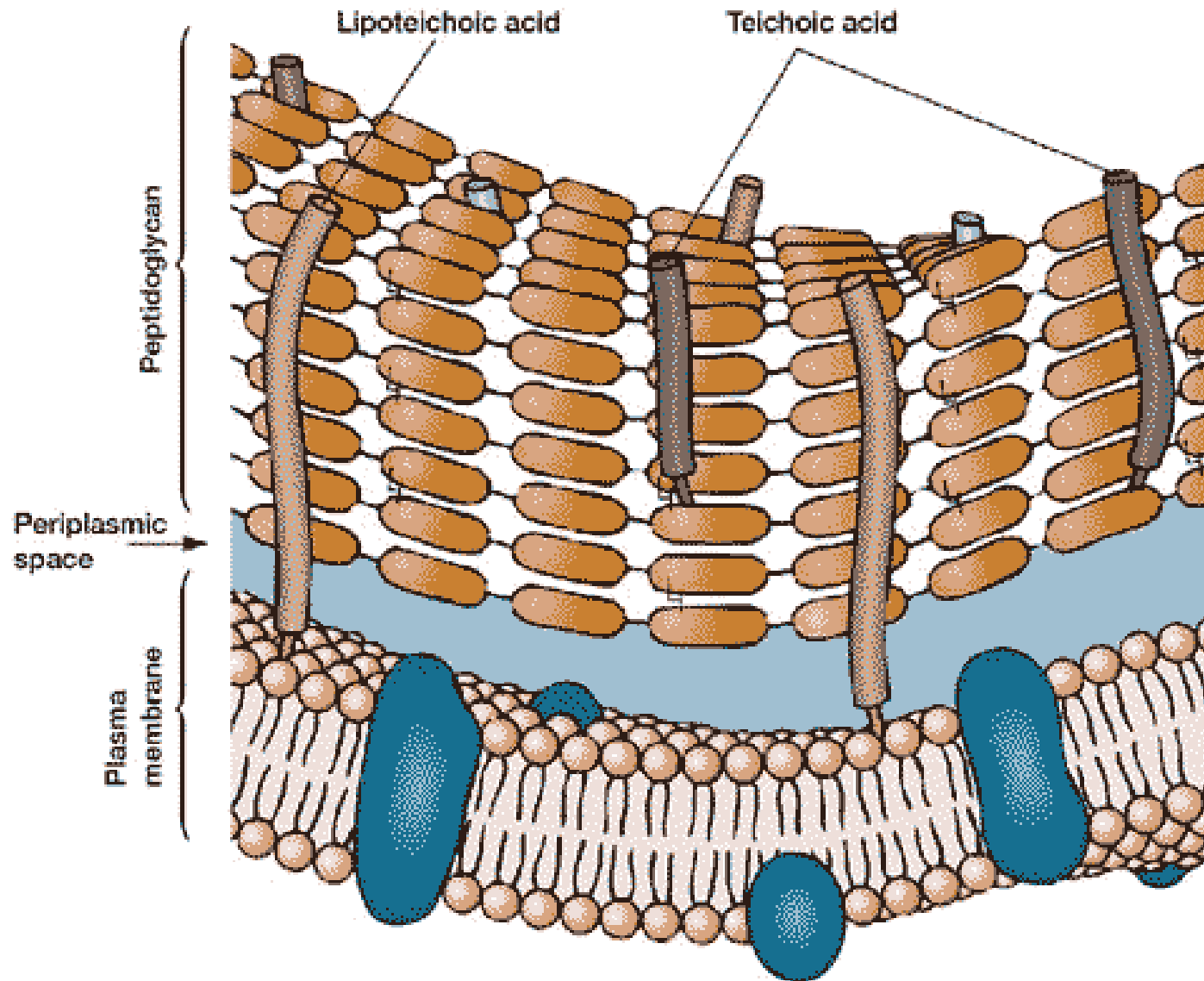
(a) Gram-positive: peptidoglycan traps crystal violet.

Bacillus anthracis - anthrax
Staphylococcus - food poisoning
Streptococcus - strept throat
Enterococcus - endocarditis & meningitis
Clostridium - botulism & colitis

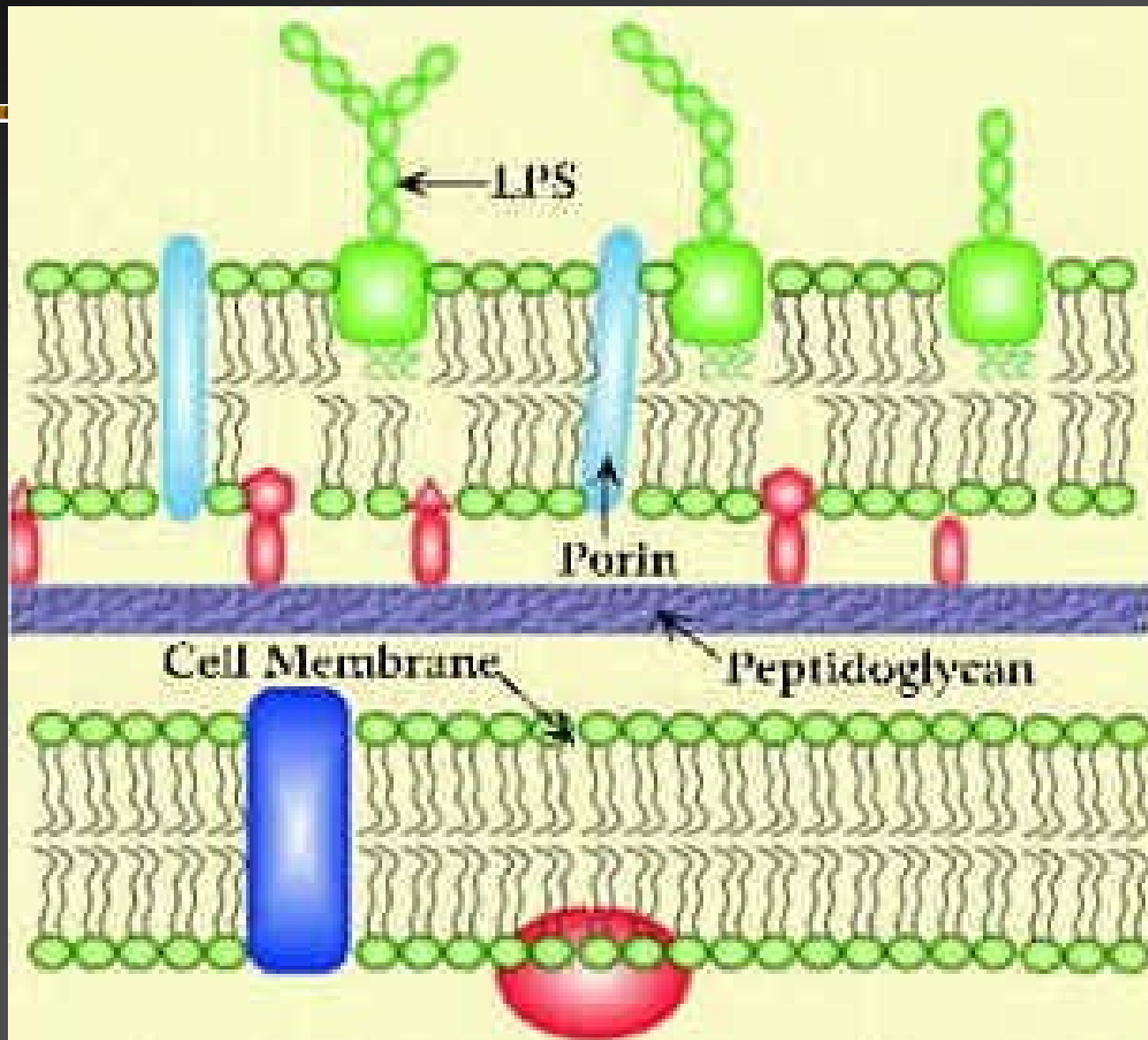
E. coli - intestinal bacteria - food poisoning
Salmonella - typhoid fever - food poisoning
Helicobacter pylori - peptic ulcers & gastritis
Legionella - legionnaires pneumonia
Cyanobacteria - blue green algae

Stěna G+ bakterií

Copyright © The McGraw-Hill Companies, Inc.

Stěna G- bakterií

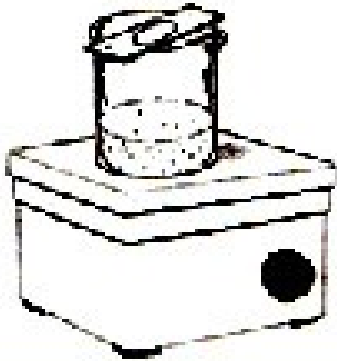

Barvení preparátu s acidorezistentními tyčinkami

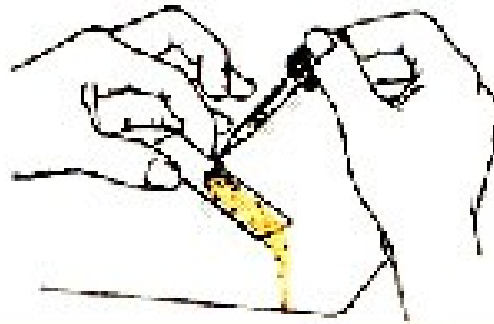

- Odolnost vůči kyselinám či alkáliím (hydrofóbní mykolové kyseliny ve vnější membráně mykobakterií)
  - Aby mohly na něco působit kyseliny či alkalie, musí to „něco“ být hydrofilní, tedy komunikovat s vodným prostředím. Pro mykobakteria však tohle neplatí.
  - Většina barviv je hydrofilních, a tudíž se mykobakteria špatně barví, zpravidla je nutno barvit je za horka, aby se vůbec obarvila !!!
-

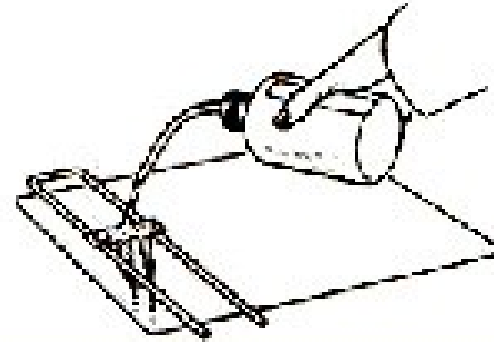
Ziehl-Neelsenovo barvení

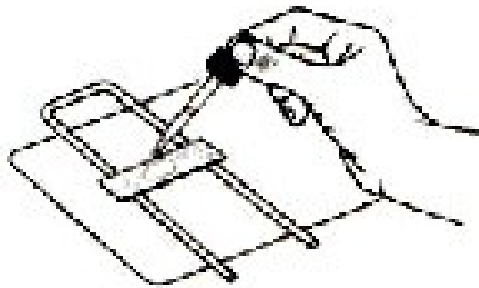
1 Cover smear with carbolfuchsin. Steam over boiling water for 8 minutes. Add additional stain if stain boils off.

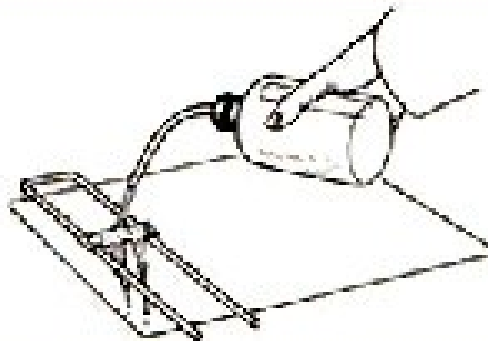
2 After slide has cooled decolorize with acid-alcohol for 15 to 20 seconds.

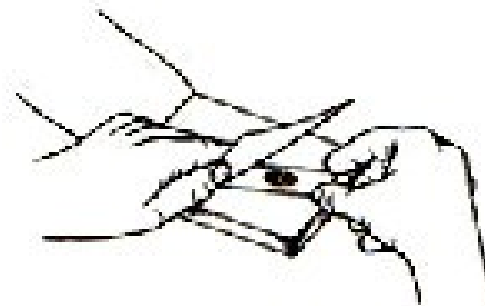
3 Stop decolorization action of acid-rinsing briefly with water.

4 Counterstain with methylene blue for 30 seconds.

5 Rinse briefly with water to remove excess methylene blue.

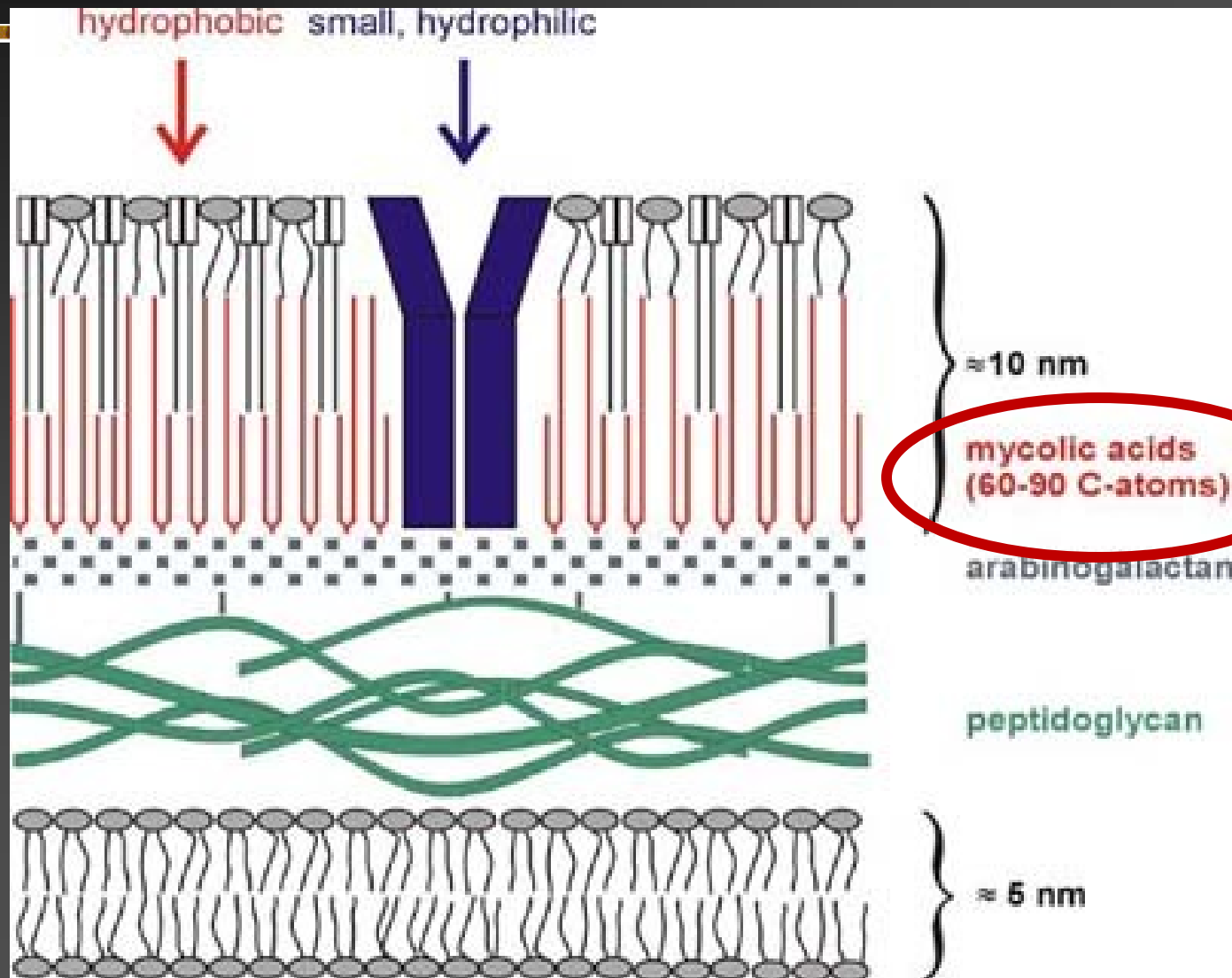

6 Blot dry with bibulous paper. Examine directly under oil immersion.

Ziehl-Neelsen acid-fast staining procedure

Mycobacterium, Nocardia, Actinomyces

Ziehl-Neelsenovo barvení

ACIDOREZISTENTNÍ BAKTERIE

---

aerobní

Mycobacterium tuberculosis, *leprae*

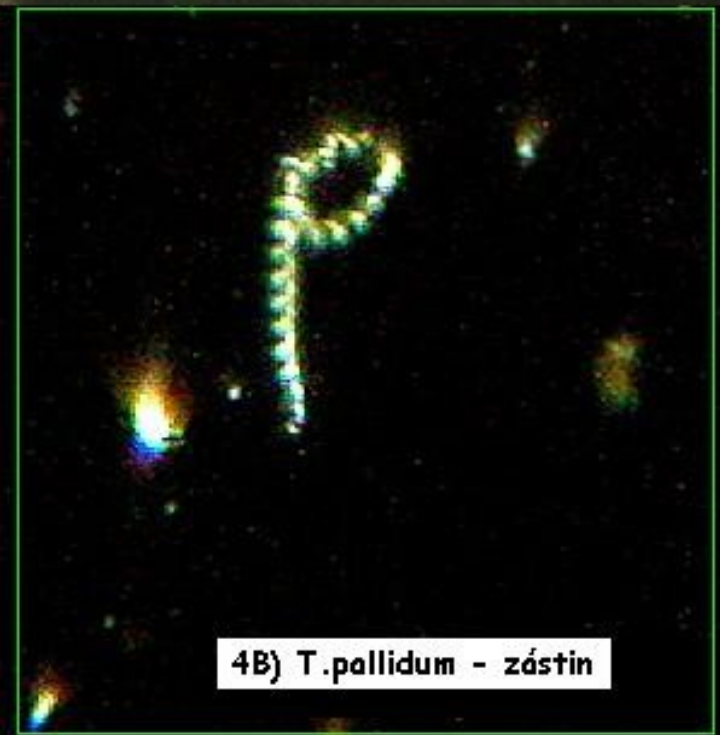
Nocardia

anaerobní

Actinomyces – vlákna!!

Zástinová mikroskopie - spirochéty

Princip mikroskopie v zástině

Všechny paprsky dopadají díky kondenzoru šikmo, mimo oko pozorovatele. Pouze paprsky lomící se na preparátu dopadají do oka pozorovatele. A proto oko pozorovatele vidí temné pole* se zářícím(-i) objektem(-y)

SPIROCHÉTY – Borrelie, Treponemy, Leptospiry

- Nelze kultivovat
  - Přímý průkaz: Využití molekulární mikrobiologie (hledáme DNA v likvoru, krvi, stěru apod.): **PCR**
  - Nepřímý průkaz: Využití serologie (hledáme protilátky v séru) : **ELISA, Western Blot**, popř. screeningové testy: **RRR, TPHA, FTA-ABS**
-

G+ BAKTERIE (ROZŠÍŘENÉ SCHÉMA)

Rozdělení podle tvaru

G+ koky

G+ tyčky

katalázový test (příp. KA s 10%NaCl)

U všech **pozitivní !!!!**
katalázový test

Listeria monocytogenes

Růst při 4°C, s vysokou koncentrací solí, příp. na žluč-eskulinu

Většinou kontaminanty klin. materiálu :

Corynebacterium - buňky v palisádě

Bacillus - spory

pozitivní

stafylokoky

Koagulázový test (Koa),
Hyaluronidáza (H)

Koa-, H-

Koa +, H+

S.epidermidis

S.aureus

negativní

Slanetz - Bartley

Žluč - eskulin

enterokoky

Arabinózový test

E. Faecalis a E. faecium

streptokoky

PYR test
CAMP test
Optochin test

S. pneumoniae, S.agalactiae, S.pyogenes

G+ koky

– zaměřeno na rozlišení streptokoků

katalázový test (alternativně KA s 10%NaCl, kde staf rostou, strep nerostou)

Pozitivní (tj. „šumí“ 😊)

Stafylokoky

Negativní (tj. „nešumí“ 😞)

Streptokoky

Hlavní diagnostika
Strep. se opírá o
způsob hemolýzy na KA
(Alfa-hemolytické x beta-hemolytické)

a

Enterokoky

Alfa – hemolytické neboli Viridující streptokoky

Hemoglobin – verdoglobin

Př. *S.oralis*, *mitis* aj. ústní streptokoky + *S.pneumoniae*

Optochinový test

Odliší pneumokoka od ostatních „alfíků“

+

***S.pneumoniae* = pneumokok**

Ostatní „alfíci“

Neúplná
Beta-hemolýza
Pozitivní CAMP

S.agalactiae

Úplná
Beta-hemolýza
**Pozitivní
PYR**

S.pyogenes

Třídění streptokoků podle hemolýzy

Případ	Na KA	Patogen
1.	(beta) hemo- lýza*	<i>Streptococcus pyogenes</i>
2.		<i>Streptococcus agalactiae</i>
3.		Skupina „non-A-non-B“ streptokoků
4.	viri- dace (alfa)	<i>Streptococcus pneumoniae</i>
5.		skupina ústních streptokoků : „alfíci“
-	žádná	Streptokoky bez hemolýzy („gamáči“)

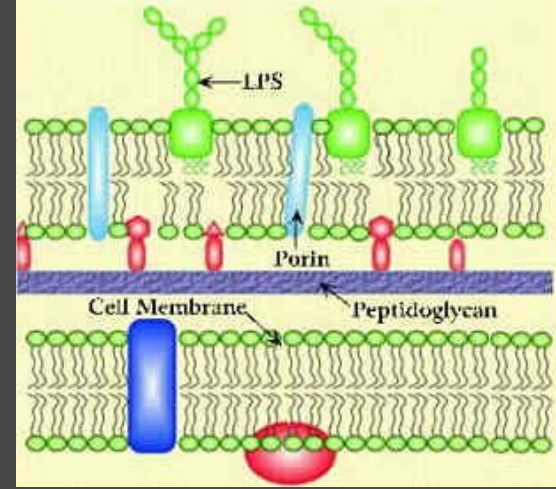
*u *S. agalactiae* jen částečná hemolýza

Třídění streptokoků podle Lancefieldové (podle typu antigenu – polysacharid C)

A	<i>S.pyogenes</i>
B	<i>S.agalactiae</i>
nonA-nonB	<i>S.bovis</i> , <i>dysagalactiae</i> , <i>equi</i>
-	<i>S.pneumoniae</i>
-	Ústní streptokoky

G- BAKTERIE

Mikroskopie

G- koky

oxidázový test +

INAC test

-

Neisseria gonorrhoeae
meningitidis

+

Moraxella catarrhalis

G- tyčinky

Růst na Endo agaru

ANO

Hajna

+

oxidázový test

-

Enterobakterie

+

Vibria

NE

Náročné
G- tyčinky

Nefermentující G- tyčinky

Oxidázový test +/-

Enterobacteriaceae OX-, GLC+ (Hajna)

Růst na KA, Endo

Klebsiella, Salmonella, Shigella, Escherichia, Enterobacter

Vibrionaceae

OX+, růst na Endo

Nefermentující G-tyčinky

Stenotrophomonas, Burkholderia, Acinetobacter, Pseudomonas

G- tyčinky

Náročné G- tyčinky

Helicobacter, Campylobacter, Legionella, Francisella, Brucella, Bordetella, Haemophilus

Nefermentující G- „gauneři“ 😊

Tj. mistři v přijímání genů rezistence pro antibiotika, často multirezistentní !!

Acinetobacter baumannii *Pseudomonas aeruginosa* *Burkholderia cepacia*

Do téhle party by mohli patřit i např. *Stenotrophomonas maltophilia* a *Alcaligenes faecalis*

Přehled enterobakterií

my.operal.com

Červeně
pigmentoaná
Serratia

Infekce	Patogen
Systemové	<i>Y. pestis</i> , AP** <i>Salmonella</i>
Obligátní	ZP* <i>Salmon.</i> , <i>shigella</i> , <i>Yersinia</i>
Oportunní	<i>E. coli</i> , <i>Klebsiella</i> , <i>Enterobacter</i> , <i>Serratia</i> , <i>Proteus</i> , <i>Providencia</i> , <i>Morganella</i> , <i>Citrobacter</i> etc,

*zoopathogenní **antropopathogenní

Štěpení laktózy je důležité pro
rozdělení enterobakterií mezi
sebou – obligátní (LAC-) a
potenciální (LAC+)

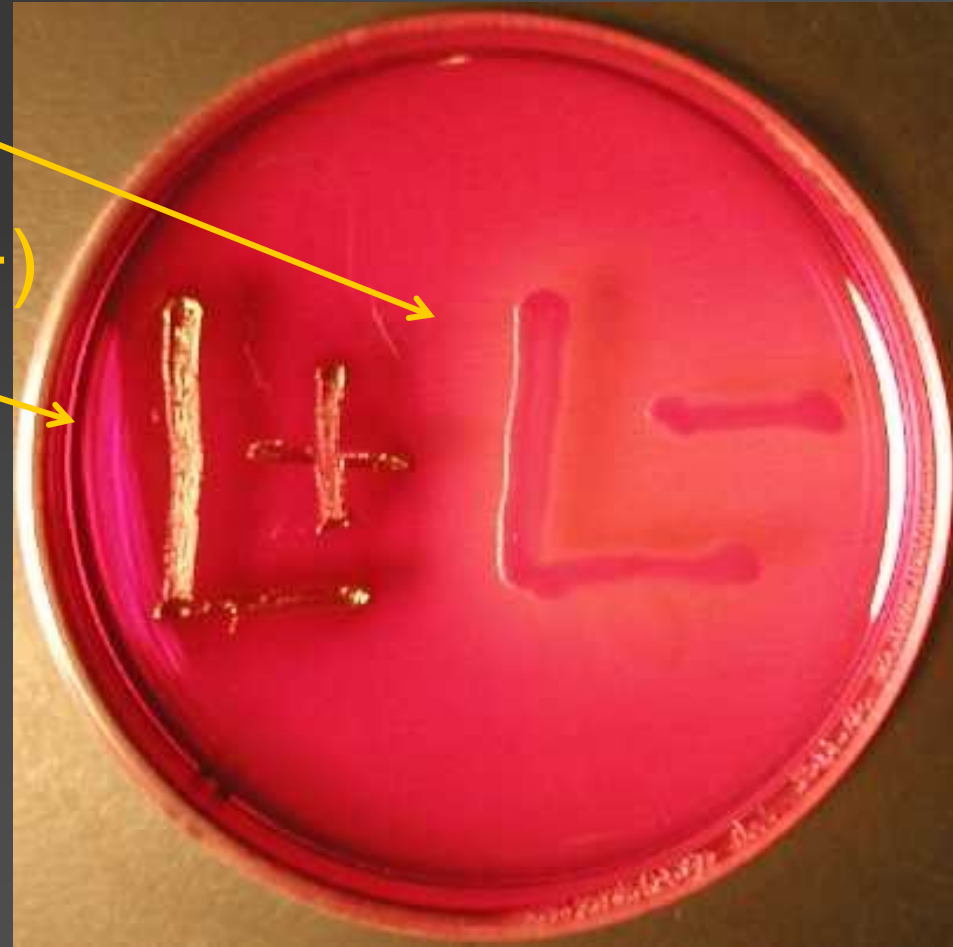
Na Endu rostou jen G- bakterie !!

- laktóza negativní (Lac-)

(*Salmonella enteritis*, *Proteus vulgaris*)

- laktóza pozitivní (Lac+)

(*K. pneumoniae*, *E.coli*)

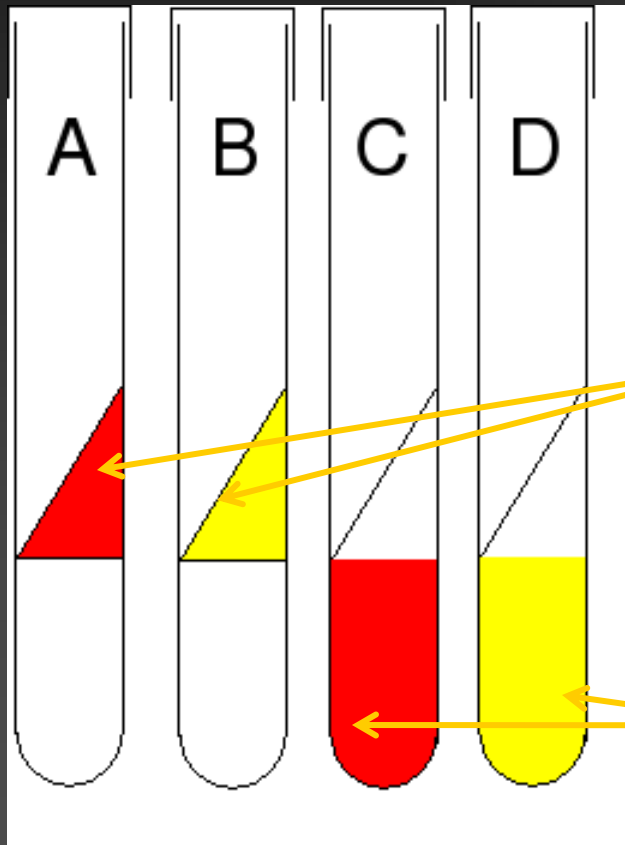

Štěpení glukózy je klíčové pro
zařazení do enterobakterií
(GLC+) nebo nefermentujících
G- tyčinek (GLC-).

Hajnova pŭda je testem ťtěpení laktózy(nahoře) i glukózy (dole)

Laktóza

červená – nešťěpí (lac-)

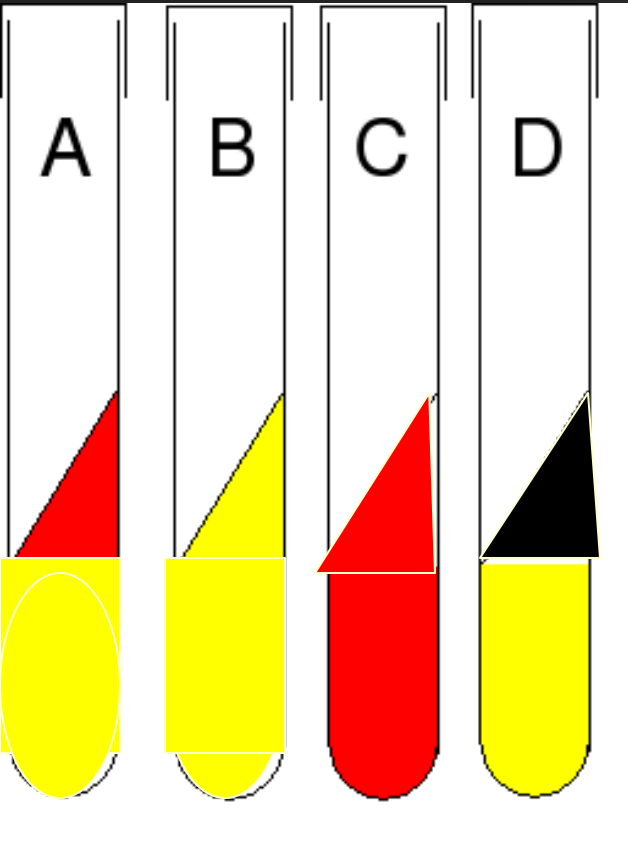
žlutá – ťtěpí (lac+)

Glukóza

červená – nešťěpí (GLC-)

žlutá – ťtěpí (GLC+)

Štěpení (fermentace) cukrů : laktózy a glukózy - Hajna

Enterobacteriaceae

A (GLC+, LAC-) příp. D (GLC+LAC_(NENÍ VIDĚT)
+ produkce sirovodíku (ČERNÁ BARVA)

...obligátně patogenní enterobakterie :
Salmonella enteritis, Proteus vulgaris

B (GLC+, LAC+).. Potenciálně patogenní
enterobakterie: *Echerichia coli, Klebsiella
pneumoniae*

C .... (GLC- i LAC-) nefermentující G-
tyčinky

Při aerobním metabolismu vznikají v buňce toxické hydroxylové radikály a superoxidové aniony, ty přemění superoxiddismutáza na peroxid vodíku, který je ale rovněž pro buňku toxický. V bakteriální buňce fungují dva velmi podobné (leč přece jen mírně odlišné) enzymy, které peroxid vodíku v buňce likvidují. Jsou to **kataláza** a **oxidáza**.

Co je to (per)oxidáza a k čemu ji bakterie využívají?

Slouží k redukci peroxidu vodíku v buňce oxidoredukční reakcí : donor + H₂O₂ → oxidovaný donor + 2H₂O

Jak se provádí oxidázový test?

Detekčním okénkem na oxidázovém papírku se dotkneme kolonie, pokud papírek **zmodrá**, je kolonie ox +, zůstane-li bílý je kolonie ox -.

U jakých bakterií je pro diagnostiku klíčový oxidázový test?

Abychom odlišili enterobakteriaceae (OX -) a vibrionaceae (OX +), případně některé nefermentující G- tyčinky (OX +/-) – typicky Pseudomonas je ox+.

Co je to **kataláza** a k čemu ji bakterie využívají?

= enzym, který stejně jako peroxidáza slouží k odstranění toxického peroxidu vodíku z buňky a to jeho přímým štěpením na molekulu kyslíku a dvě molekuly vody:

Jak se provádí katalázový test?

V kapce peroxidu rozetřeme kolonii, pozitivní šumí, negativní nešumí.

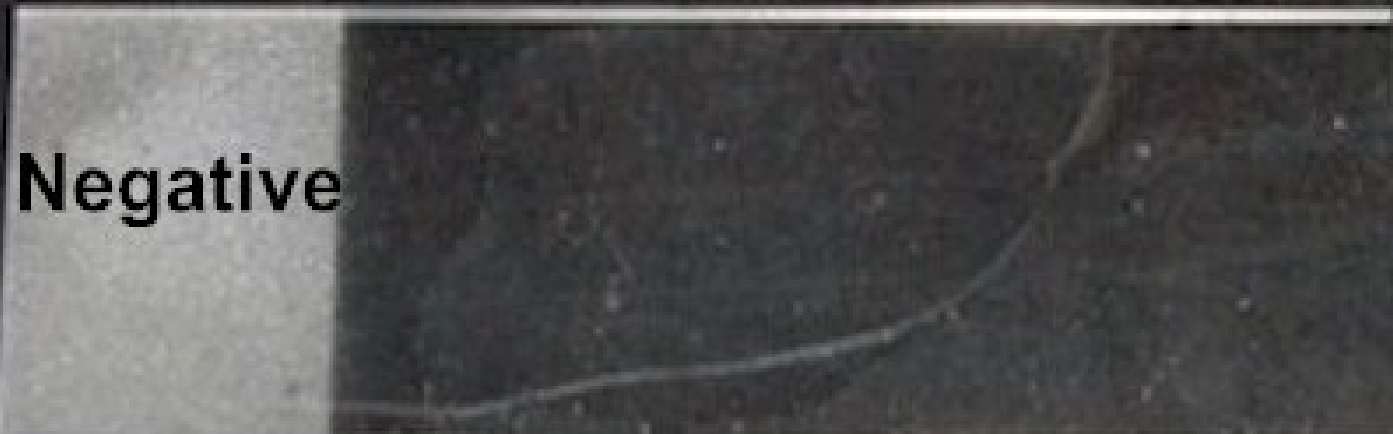
U jakých bakterií je pro diagnostiku klíčový katalázový test?

U G+ koků k rozlišení **stafylokoků** (kat +) a **streptokoků** (s enterokoků) (kat -)

Do kapky peroxidu rozetřeme testovaný kmen...

CATALASE TEST

Negative

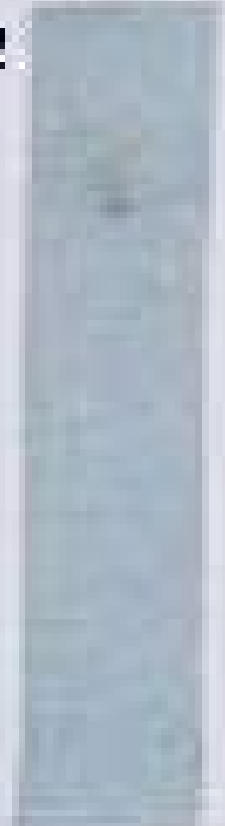

Positive

Oxidázový papírek se detekčním okénkem přiloží na testovanou kolonii

Oxidase
neg.

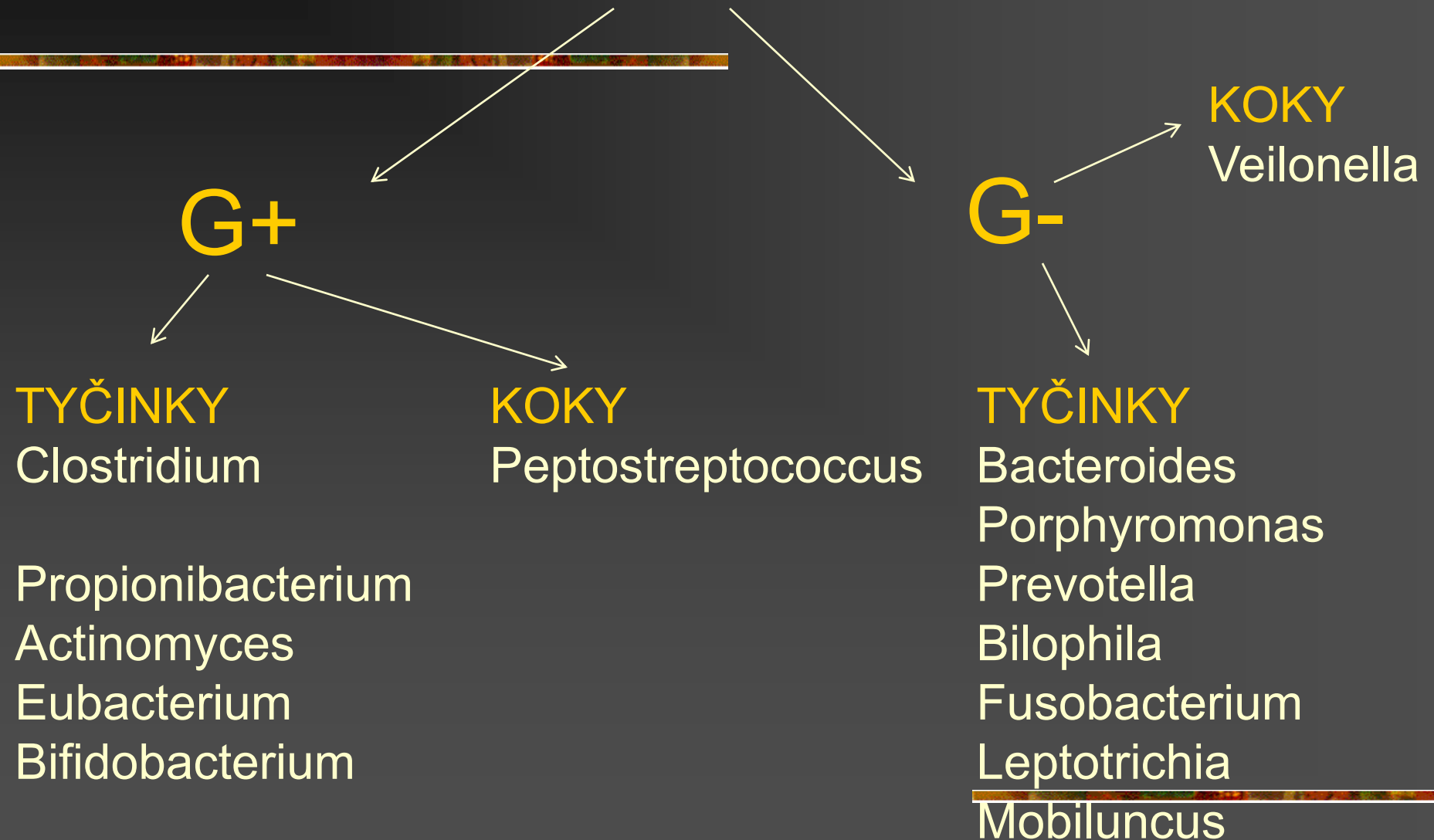

Oxidase
pos.

Prostředí	Normální	↓ O ₂	↑ CO ₂	Bez O ₂
Striktní aeroby Pseudomonas, Vibrio, Bordetella, kvasinky, plísně	ano	ano	ano	ne*
Fakultativ. Anaeroby Většina klinicky významných bakterií	ano	Ano	ano	ano
Aerotolerantní bakt. Clostridium perfringens				
Mikroaerofilní bakt. Laktobacily, kampylobaktery	ne	Ano	(ano)	ne*
Kapnofilní bakterie Meningokoky, gonokoky	ne	(ano)	ano	ne*
Striktní anaeroby Clostridium, Bacteroides	ne	ne	ne	ano**

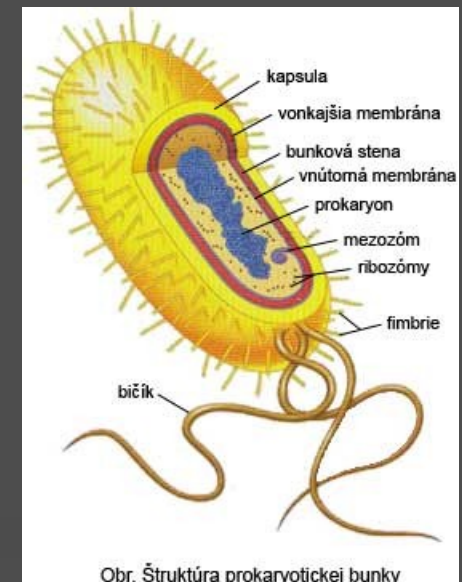
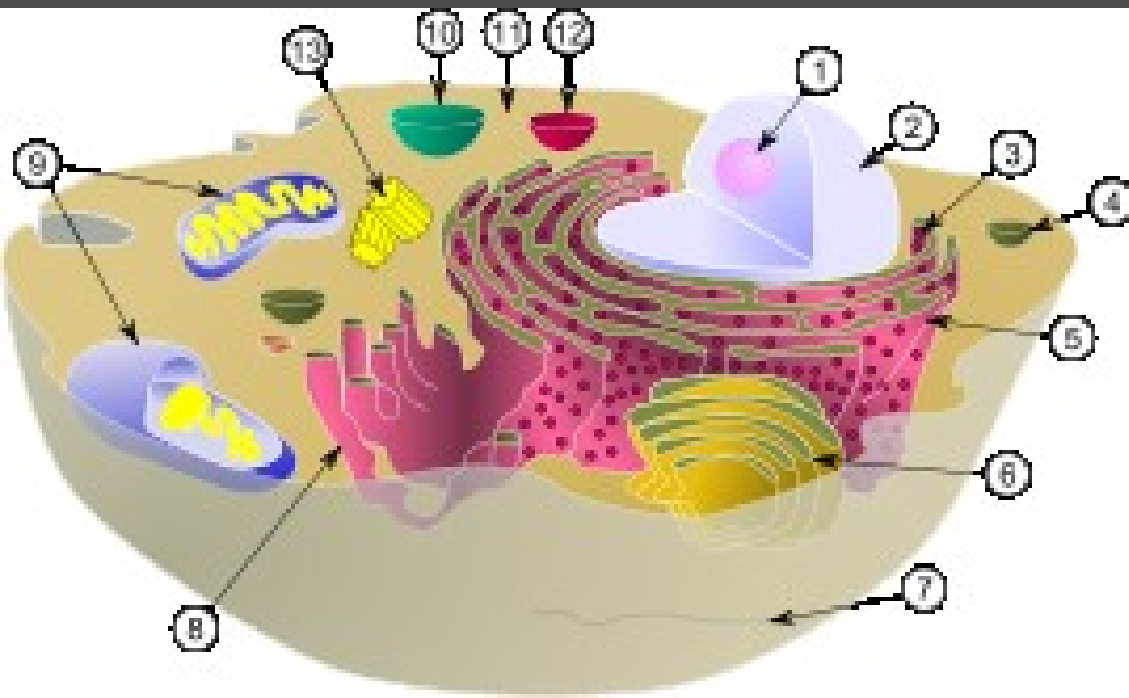
ANAEROBNÍ BAKTERIE

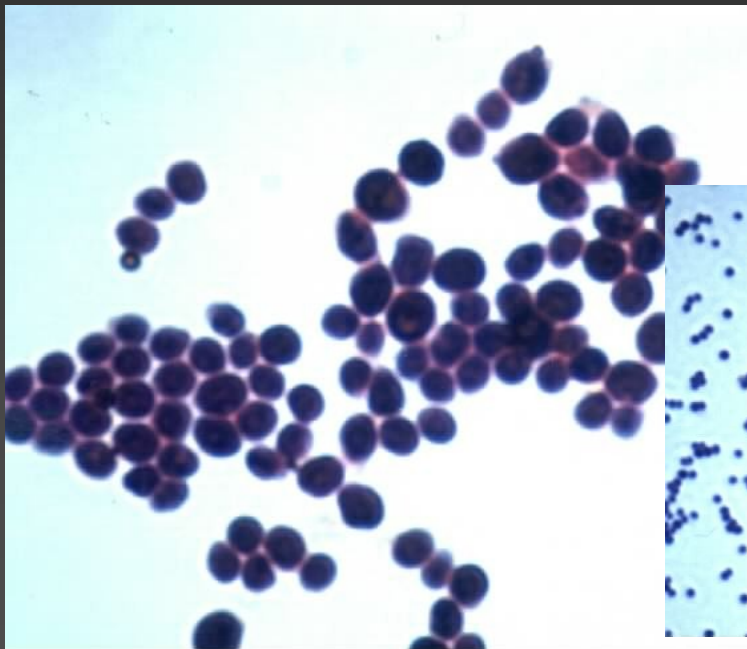
HOUBY = mikromycety

- eukaryotní organismy x prokaryotní bakterie
- jiná stavba buněčné stěny – antibiotika nezabírají !!!
- pohlavní (spory) a nepohlavní (konidie) stadia

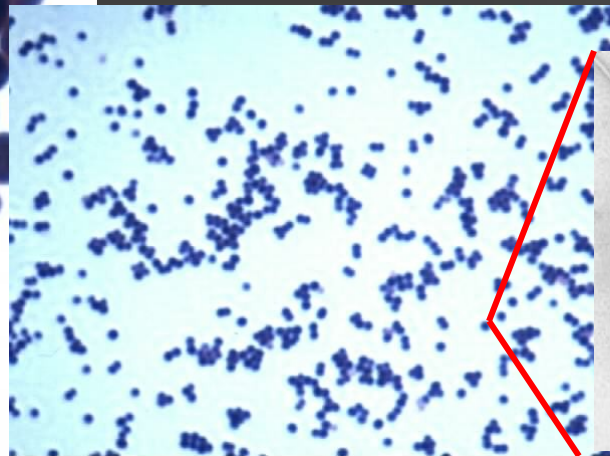

VELIKOST MIKROBŮ

Kvasinky (10-100 μm)

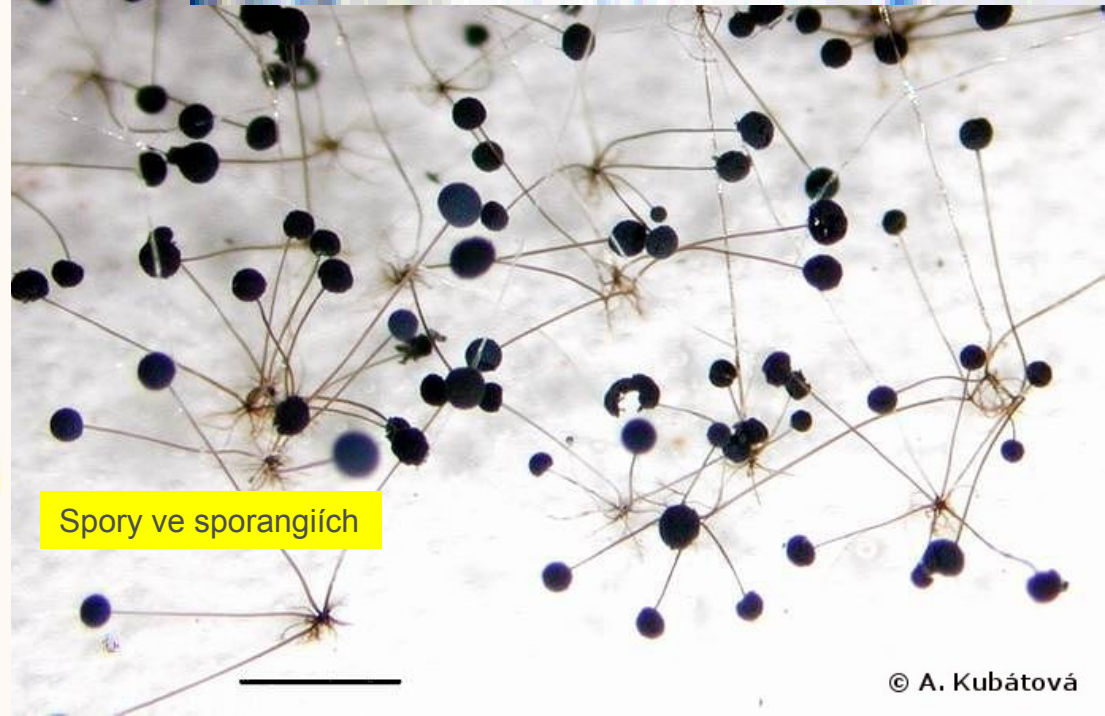
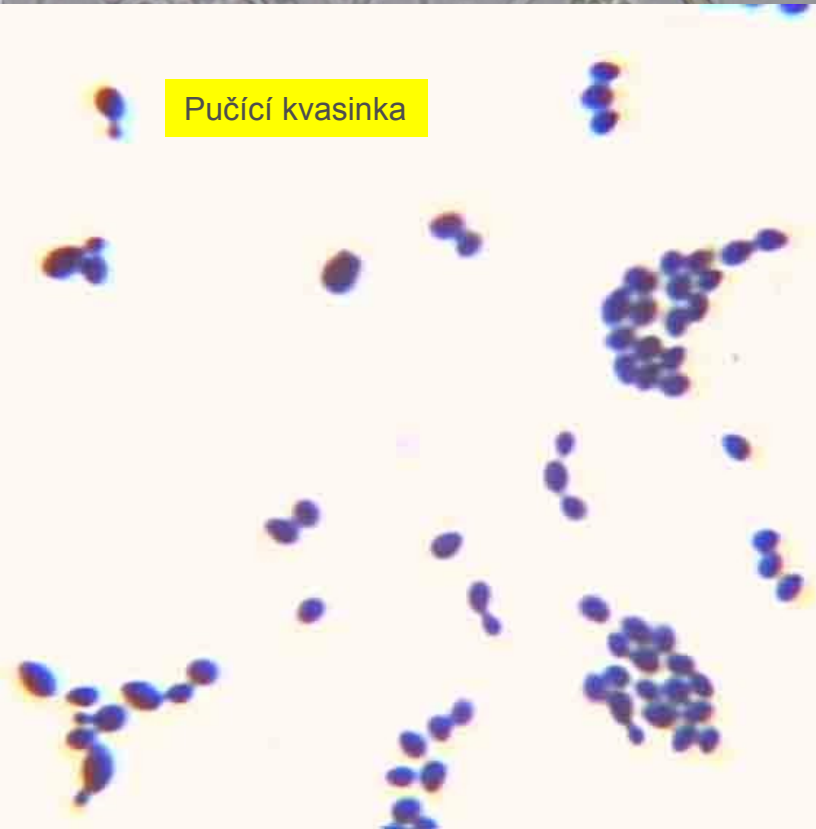
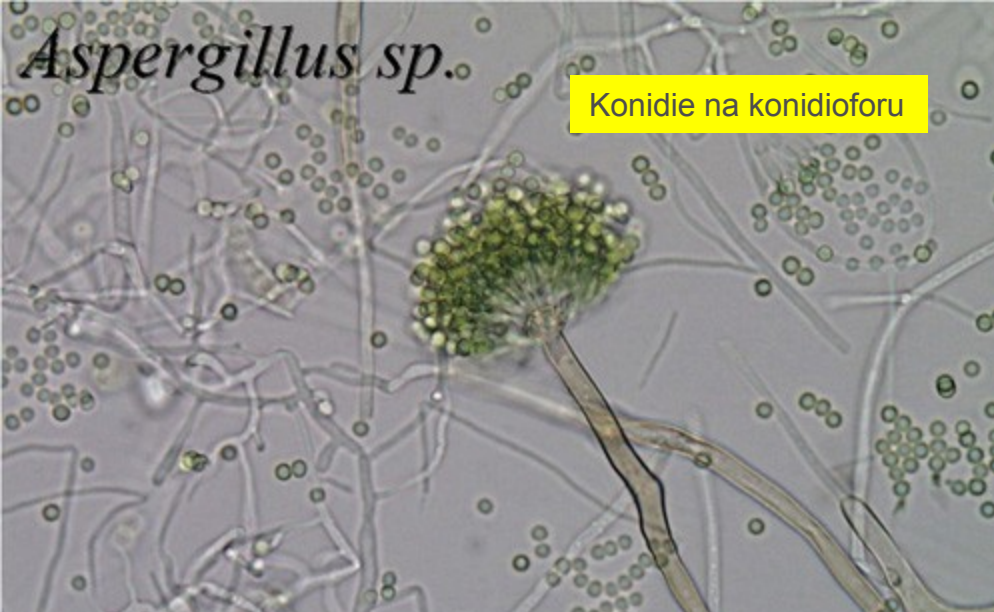

Bakterie (0,1-10 μm)

Viry (< 0,1 μm)

Rozdělení mikromycet

Podle morfologie a klinických příznaků:

- A. Kvasinkovité mikromycety – *Candida*, *Saccharomyces*, *Cryptosporidium*..
- B. Dimorfní mikromycety – *Coccidioides*, *Histoplasma*, *Blastomyces*
- C. Zygomycety – *Mucor*, *Rhizopus*
- D. Dermatofyty – *Epidermophyton*, *trichophyton* (pomalu rostoucí)
- E. *Aspergily*, *penicilia* - rychle rostoucí

VLÁKNITÉ

STAROSTI PARAZITA

- projít všemi vývojovými stádii životního cyklu, najít sexuálního partnera a vyprodukovat nové potomstvo
- strategie vyhledávání hostitelů a mezhospitelů
- schopnost vniknout a zachytit se
- adaptovat se na nové prostředí (být schopen se uživit, ochránit před útočným imunitním systémem apod.)

EKTOPARAZITÉ

(členovci – přenašeči virů, bakterií a prvoků)

Zákožka (*Sarcoptes scabiei*)

Klíště (*Ixodes ricinus*)

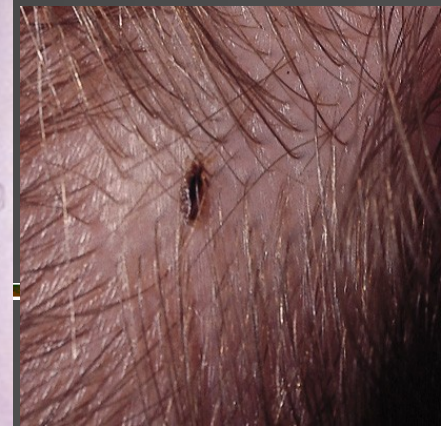
Koutule (*Phlebotomus*)

Veš (*Pediculus humanus*)

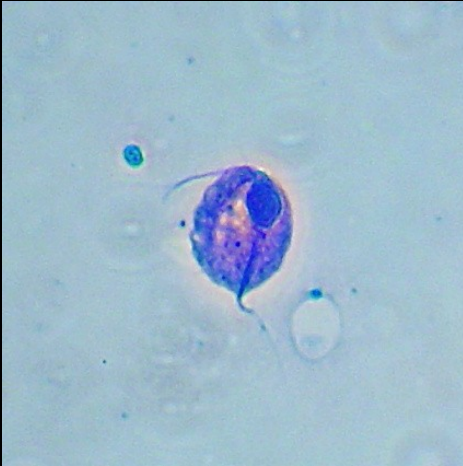

Veš muňka (*Phthirus pubis*)

PRVOCI - počet roste aniž opuští tělo hostitele

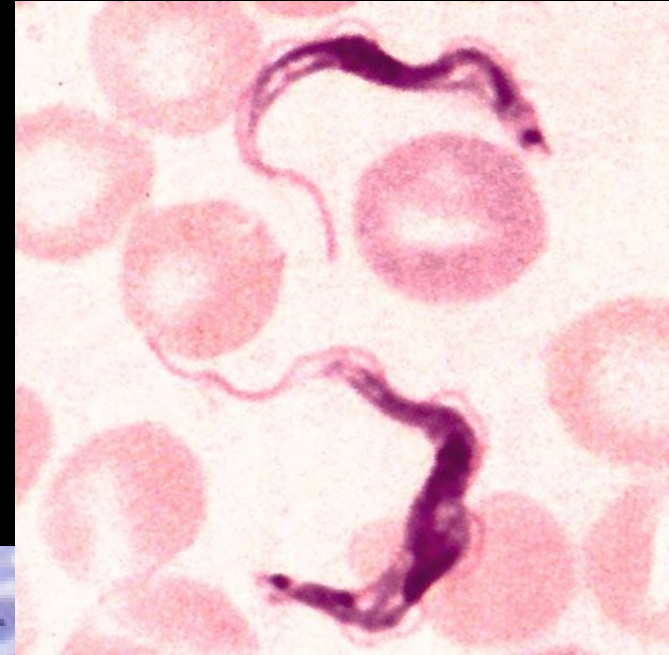
Bičenka Trichomonas

Měňavka Entamoeba

Bičivka Trypanosoma

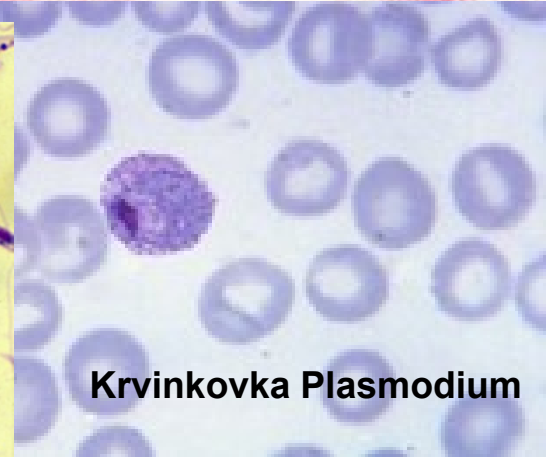
Zdvojenka Giardia

Bičivka Leishmanie

Krvinkovka Plasmodium

Hlístice – Nematoda

(filárie, svalovec, škrkavky, roupy)

Roup *Enterobius*

Vlasovec *Dracunculus*

Škrkavka *Ascaris* - posterior end
Male Female

Tenkohlavec *Trichuris*

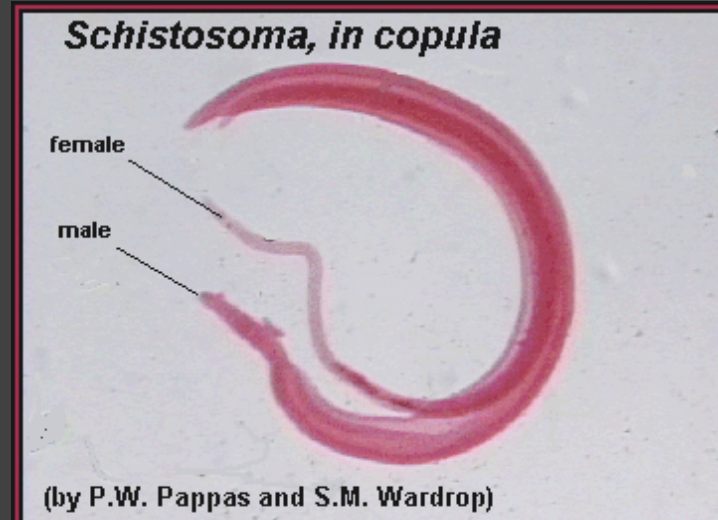

Svalovec *Trichinella*

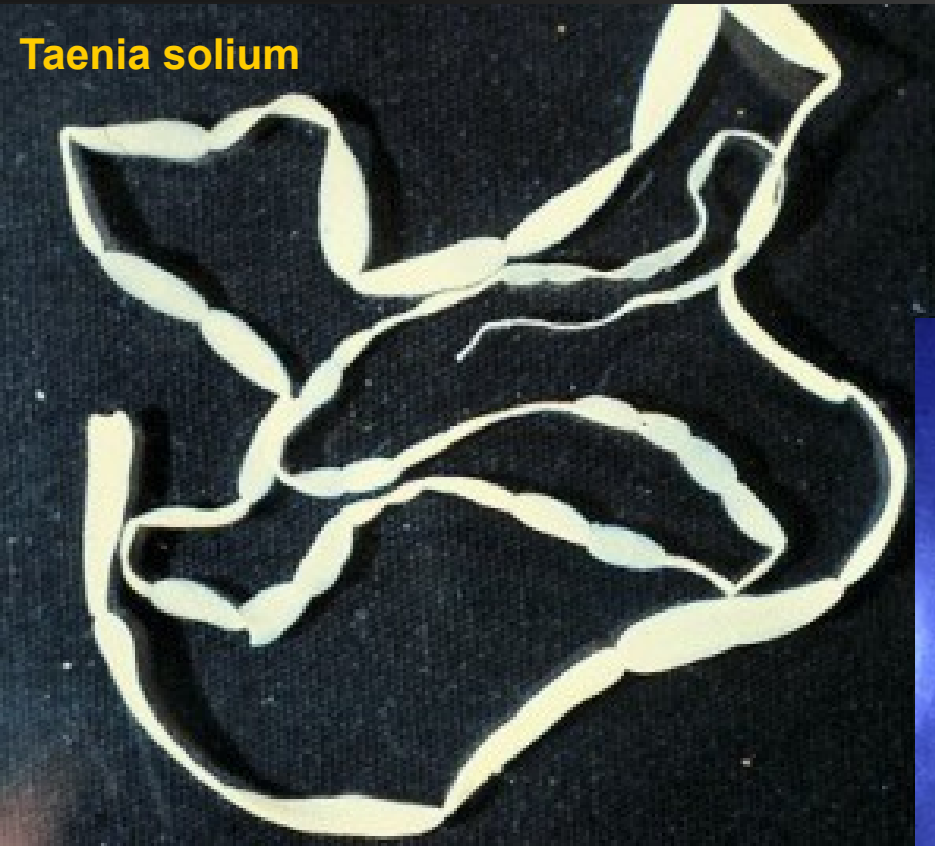

Motolice a krevničky (Trematoda)

Tasemnice (Cestoda)

Taenia saginata

STŘEVNÍ PARAZITÓZY

Entamoeba histolytica

Giardia intestinalis

Taenia saginata

Enterobius vermicularis

Ascaris lumbricoides

Fasciolopsis buski

TKÁŇOVÉ PARAZITÓZY

Toxoplasma gondii

Leishmania

Trichinella spiralis

Taenia saginata - boubele

UROGENITÁLNÍ PARAZITI

Krevnička (*Schistosoma heamatobium*)

Trichomonas vaginalis

Phthirus pubis

KREVNÍ PARAZITI

Plasmodium falciparum,
vivax, malariae

Trypanosoma cruzi, brucei

Dranunculus medinensis

Wuchereria bancrofti

Loa loa
